

SYLABUS
DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2023-2028

Rok akademicki 2024-2025

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Biochemia
Kod przedmiotu*	BCh
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Kolegium Nauk Medycznych, Uniwersytet Rzeszowski
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Nauk Medycznych
Kierunek studiów	Analityka medyczna
Poziom studiów	Jednolite studia magisterskie
Profil	Praktyczny
Forma studiów	Stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	II rok studiów, semestr 3, 4
Rodzaj przedmiotu	Obowiązkowy
Język wykładowy	Polski
Koordinator	Dr hab. Rafał Podgórski, prof. UR
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	Dr hab. Rafał Podgórski, prof. UR Dr Sabina Galiniak Dr Kornelia Łach Dr inż. Michalina Grzesik-Pietrasiewicz

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt. ECTS
3	20	30	-	-	15	-	-	-	4
4	20	20	-	-	15	-	-	-	3

1.2. Sposób realizacji zajęć zajęcia w formie tradycyjnej zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość**1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)**

EGZAMIN

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Znajomość chemii i biologii na poziomie szkoły średniej.

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C ₁	Zrozumienie biochemicznych i molekularnych podstaw przemian biochemicznych zachodzących w żywym organizmie.
C ₂	Zdobycie wiedzy na temat budowy i funkcji: białek, węglowodanów, lipidów, kwasów nukleinowych, hormonów i witamin.
C ₃	Poznanie procesów biochemicznych zachodzących w organizmie człowieka w warunkach fizjologicznych i patologicznych.

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_01	Zna i rozumie etapy cyklu komórkowego, w tym molekularne aspekty jego regulacji.	A.W ₄ .
EK_02	Zna i rozumie mechanizmy działania hormonów oraz konsekwencje zaburzeń regulacji hormonalnej.	A.W ₆ .
EK_03	Zna budowę, właściwości fizykochemiczne i funkcje węglowodanów, lipidów, aminokwasów, białek, kwasów nukleinowych, hormonów, witamin.	A.W ₇ .
EK_04	Zna i rozumie procesy metaboliczne, mechanizmy ich regulacji oraz ich wzajemne powiązania na poziomie molekularnym, komórkowym, narządowym i ustrojowym.	A.W ₈ .
EK_05	Zna i rozumie sposoby komunikacji między komórkami, a także między komórką a macierzą pozakomórkową oraz szlaki przekazywania sygnałów w komórce i przykłady zaburzeń w tych procesach.	A.W ₉ .
EK_06	Potrafi wykorzystywać wiedzę biochemiczną do analizy i oceny procesów fizjologicznych i patologicznych, w tym do oceny wpływu leków i substancji toksycznych na te procesy.	A.U ₄ .
EK_07	Potrafi wykrywać i oznaczać aminokwasy, białka, węglowodany, lipidy, hormony i witaminy w materiale biologicznym oraz izolować i oceniać jakość i stężenie kwasów nukleinowych.	A.U ₅ .
EK_08	Potrafi wykonywać badania kinetyki reakcji enzymatycznych.	A.U ₆ .
EK_09	Potrafi stosować wiedzę biochemiczną do analizy procesów	A.U ₁₂ .

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

fizjologicznych i patologicznych, w tym do oceny wpływu leków na te procesy.

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
Wykłady   1. Struktura i funkcje błon biologicznych, mechanizmy transportu, budowa receptorów i transmisja sygnałów w komórce – typy receptorów błonowych, przekaźniki chemiczne i ich działanie, połączenia międzykomórkowe.2. Aminokwasy – definicja, struktura, podziały, pochodne aminokwasów o znaczeniu biologicznym. Peptydy – charakterystyka wiązania peptydowego, nazewnictwo, najważniejsze peptydy o znaczeniu biologicznym.3. Białka – podział, funkcje, hierarchiczna struktura białek, zależność struktura: funkcja biologiczna, czynniki stabilizujące strukturę białek, metody oczyszczania i badania białek.4. Biosynteza białka i jego modyfikacje potranslacyjne. Funkcje biologiczne wybranych białek o kluczowym znaczeniu fizjologicznym.5. Katabolizm białek – katabolizm białek egzogennych, katabolizm białek wewnątrzkomórkowych, transaminacja, oksydacyjna deaminacja, wybrane związki powstające w wyniku katabolizmu aminokwasów.6. Enzymy jako biokatalizatory reakcji chemicznych. Budowa i nomenklatura enzymów, koenzymy i ich funkcje, koenzymy a witaminy, klasyfikacja biochemiczna enzymów, czynniki wpływające na aktywność enzymatyczną, kinetyka reakcji enzymatycznych.7. Utlenianie biologiczne – mitochondrialny łańcuch oddechowy i związane z nim pompy protonowe, mechanizm działania syntazy ATP, fosforylacja oksydacyjna, główne szlaki metaboliczne w mitochondriach.8. Metabolizm węglowodanów – węglowodany jako ważny składnik strukturalny i energetyczny organizmu człowieka, rodzaje węglowodanów pokarmowych i ich trawienie, kierunki przemian węglowodanów w komórce.9. Metabolizm lipidów – rodzaje oraz fizjologiczne znaczenie nienasyconych kwasów tłuszczowych, trawienie i wchłanianie lipidów egzogennych, transport lipidów, beta-oksydacja kwasów tłuszczowych, synteza kwasów tłuszczowych i triacylogliceroli, powstawanie związków ketonowych; cholesterol – funkcje, biosynteza, regulacja, oraz jego produkty przemian.10. Nukleotydy, katabolizm puryn i pirymidyn, budowa i funkcje kwasów nukleinowych, molekularne mechanizmy replikacji i transkrypcji, organizacja genomu i regulacja ekspresji genów, mutagenesa i systemy naprawcze DNA.11. Hormony – budowa chemiczna hormonów, podział fizjologiczny i klasyfikacja hormonów oparta na mechanizmie ich działania; molekularny mechanizm działania hormonów.12. Przyczyny i objawy niedoboru witamin oraz ich wpływ na metabolizm komórkowy.13. Biochemia stresu oksydacyjnego.14. Integracja i regulacja metabolizmu- przekaźniki chemiczne i działanie. Łączność przemian i szlaków metabolicznych, współdziałanie i współzależność szlaków metabolicznych, główne sygnały metaboliczne; narządowe odmienności metaboliczne.15. Metabolizm ksenobiotyków oraz ich wpływ na procesy fizjologiczne i patologiczne.

B. Problematyka seminariów i ćwiczeń laboratoryjnych

Treści merytoryczne
Seminaria   Biochemia niektórych struktur komórkowych. Macierz cytoplazmatyczna i pozakomórkowa. Biochemiczne podłoże chorób związanych z zaburzeniami w budowie oraz funkcjonowaniu cytoszkieletu i kanałów błonowych, chorób mitochondrialnych, lizosomalnych oraz peroksysomalnych. Biochemiczne podłoże chorób związanych z metabolizmem aminokwasów. Składniki mineralne. Diagnostyka enzymologiczna. Zastosowanie enzymów w procesach biotechnologicznych Biochemia krwi – wybrane zagadnienia. Biochemiczne podłoże chorób związanych z metabolizmem cukrów. Biochemiczne podłoże chorób związanych z metabolizmem lipidów. Biochemiczne podłoże chorób związanych z metabolizmem kwasów nukleinowych. Synteza cholesterolu i witaminy D, barwniki porfiryne. Hormony steroidowe i diagnostyka chorób związanych z zaburzeniami steroidogenezy Rola stresu oksydacyjnego w etiologii wybranych chorób, Metabolizm ksenobiotyków. Przemiany etanolu. Toksyczne efekty etanolu. Biochemia wysiłku fizycznego a pozyskiwanie energii. Metabolizm w stanie głodu i sytości. Ćwiczenia   Reakcje charakterystyczne aminokwasów. Analiza białek. Elektroforeza białek surowicy krwi w żelu agarozowym. Chromatografia cienkowarstwowa. Analiza stężenia glukozy i bilirubiny całkowitej w surowicy. Oznaczanie stężenia hemoglobiny we krwi. Analiza moczu prawidłowego i patologicznego. Oznaczanie aktywności α-amylazy. Wykrywanie aktywności enzymatycznej. Witaminy. Oznaczanie glutationu i całkowitej zdolności antyoksydacyjnej. Rozdział barwników roślinnych. Markery stresu oksydacyjnego. Bufory. Zastosowanie metod elektrochemicznych w analizie żywności. Analiza lipidów. Reakcje charakterystyczne cukrów.

3.4 Metody dydaktyczne

Wykład: wykład z prezentacją multimedialną, przekazywanie pogłębionej wiedzy naukowej z zakresu biochemii.

Seminarium: dyskusja; praca indywidualna; przedstawienie prezentacji, praca w grupach; indywidualne odpowiedzi na zadawane pytania (odpowiedź może być ustna lub pisemna jeśli wymaga narysowania schematu lub wzoru).

Ćwiczenia: wykonywanie doświadczeń, planowanie eksperymentów, formułowanie i analiza problemów badawczych, praca z bazami danych, opracowywanie i prezentacja wyników badań.

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	KOLOKWIMUM, EGZAMIN KOŃCOWY	WYKŁADY, SEMINARIUM, ĆWICZENIA
EK_02	KOLOKWIMUM, EGZAMIN KOŃCOWY	WYKŁADY, SEMINARIUM, ĆWICZENIA
EK_03	KOLOKWIMUM, EGZAMIN KOŃCOWY	WYKŁADY, SEMINARIUM, ĆWICZENIA
EK_04	KOLOKWIMUM, EGZAMIN KOŃCOWY	WYKŁADY, SEMINARIUM, ĆWICZENIA
EK_05	KOLOKWIMUM, EGZAMIN KOŃCOWY	WYKŁADY, SEMINARIUM, ĆWICZENIA
EK_06	KOLOKWIMUM, SPRAWOZDANIE, OBSERWACJA W TRAKCIE ZAJĘĆ	SEMINARIUM, ĆWICZENIA
EK_07	KOLOKWIMUM, SPRAWOZDANIE, OBSERWACJA W TRAKCIE ZAJĘĆ	SEMINARIUM, ĆWICZENIA
EK_08	KOLOKWIMUM, SPRAWOZDANIE, OBSERWACJA W TRAKCIE ZAJĘĆ	SEMINARIUM, ĆWICZENIA
EK_09	KOLOKWIMUM, SPRAWOZDANIE, OBSERWACJA W TRAKCIE ZAJĘĆ	SEMINARIUM, ĆWICZENIA

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Warunkiem zaliczenia przedmiotu jest obecność na wykładach, uzyskanie zaliczenia z ćwiczeń i seminarium oraz zaliczenie na ocenę pozytywną końcowego egzaminu.

Warunkiem zaliczenia ćwiczeń jest obecność na zajęciach, wykonanie wszystkich zaplanowanych eksperymentów oraz uzyskanie pozytywnej oceny z kolokwiów wstępnych i sprawozdań. **Ocena z ćwiczeń jest wyliczana wg wzoru: $0,2 \times \text{średnia ocen z sprawozdań} + 0,8 \times \text{średnia ocen z kolokwiów wstępnych}$.**

Warunkiem zaliczenia seminariów jest obecność na zajęciach, przygotowanie prezentacji na wyznaczony temat oraz uzyskanie pozytywnej oceny z dwóch testowych kolokwiów śródsemestralnych (łącznie 4). **Ocena z seminariów jest wyliczana wg wzoru: $0,3 \times \text{średnia ocen z prezentacji} + 0,7 \times \text{średnia ocen z kolokwiów}$.**

Warunkiem przystąpienia do egzaminu w pierwszym terminie jest zaliczenie ćwiczeń i seminarium. Egzamin składa się z minimum 40 pytań testowych, jednokrotnego wyboru spośród 4 odpowiedzi.

Kryteria oceniania:

- 5.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 93%-100%
- 4.5 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 85%-92%
- 4.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 77%-84%
- 3.5 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 69%-76%
- 3.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 60%-68%
- 2.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia poniżej 60%

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów	120
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	5
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	50
SUMA GODZIN	175
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	7

** Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.*

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	Nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

1. Biochemia. red. Bańkowski E, EDRA Urban & Partner, Wrocław 2020.
2. Krótkie wykłady. Biochemia. red. Hames BD, Hooper NM i inni, PWN, Warszawa 2021.

Literatura uzupełniająca:

1. Biochemia Harpera ilustrowana. red. Murray RK, Granner DK i inni, PZWL, Warszawa 2018.
2. Diagnostyka laboratoryjna z elementami biochemii klinicznej, red. Dembińska-Kieć A, Naskalski JW, EDRA Urban & Partner, Wrocław 2018.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej